

Przemysław Katner¹

Miejsce spełnienia świadczenia w świetle art. 454¹ k.c. – zagadnienia prawne

Streszczenie: Niniejszy artykuł dotyczy problematyki skutków wprowadzenia do kodeksu cywilnego ustawą z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta art. 454¹ k.c., zgodnie z którym jeżeli przedsiębiorca jest obowiązany przesłać rzecz konsumentowi do oznaczonego miejsca, miejsce to uważa się za miejsce spełnienia świadczenia, zaś zastrzeżenie przeciwnie jest nieważne. Z jednej strony poczynione uwagi dotyczą charakteru prawnego przepisu oraz przedmiotowego zakresu jego zastosowania. Z drugiej - w przypadku istnienia obowiązku przesłania rzeczy konsumentowi - analizowany jest wpływ wynikającej z art. 454¹ k.c. zmiany miejsca spełnienia świadczenia przedsiębiorcy na prawa i obowiązki stron, w tym związane z ponoszeniem kosztów wydania rzeczy, a także na właściwość miejscową sądu w przypadku zaistnienia sporu.

Słowa kluczowe: miejsce spełnienia świadczenia, przesłanie rzeczy, umowy zawierane na odległość, obowiązki przedsiębiorcy w umowie konsumenckiej, koszty przesłania rzeczy.

The place of executing a given service in the light of article 454¹ of the civil code – legal issues

Summary: The following article concerns the issues of the consequences resulting from the resolution introduced to the civil code by the bill from the 30th May 2014 concerning consumer rights, article 454¹ of the civil code, according to which if a dealer is obliged to deliver an item to a specific place, then the place is understood as the place of executing a given service, whereas opposite reservation is not valid. On the one hand, the remarks made, concern the legal aspect of the resolution, as well as the objective scope of its use. On the other, taking into consideration the obligation to deliver a given item to the buyer, the influence of the change of service execution resulting from the introduction of article 454¹ into the rights and obligations of the two parties, including the costs of giving out the item, was analyzed, together with place jurisdiction in the case of an argument.

Key words: service execution place, delivering items, agreements signed from distance, dealers' obligations within a consumer agreement, the costs of delivery.

---

¹ Dr Przemysław Katner – Uniwersytet Szczeciński.

Problematyka miejsca spełnienia świadczenia² została unormowana przez ustawodawcę w przepisach ogólnych księgi III kodeksu cywilnego. Spełnienie świadczenia we właściwym miejscu ma istotne znaczenie dla określenia, czy wierzyciel jest zobligowany świadczenie przyjąć, czy też może odmówić odbioru świadczenia bez popadnięcia w zwłokę. Miejsce spełnienia świadczenia może mieć także wpływ na wskazanie praw i obowiązków stron danego stosunku obligacyjnego.

Zgodnie z art. 454 k.c. dłużnik powinien spełnić świadczenie w miejscu oznaczonym w treści zobowiązania, zaś w braku takiego oznaczenia - w miejscu wynikającym z właściwości zobowiązania. Jeżeli jednak miejsce spełnienia świadczenia nie jest oznaczone ani nie wynika z właściwości zobowiązania, wówczas świadczenie niepieniężne powinno zostać spełnione w miejscu, w którym dłużnik w chwili powstania zobowiązania miał zamieszkanie lub siedzibę, zaś świadczenie pieniężne w miejscu zamieszkania lub w siedzibie wierzyciela w chwili spełnienia świadczenia. W konsekwencji dług pieniężny ma zasadniczo charakter długu oddawczego, zaś niepieniężny – odbiorczego³. Wyjątek od tej zasady przewiduje jednak art. 454¹ k.c. - stanowiący uzupełnienie art. 454 k.c.⁴ - wprowadzony do kodeksu cywilnego przez art. 44 pkt 3 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta⁵ z mocą obowiązującą od dnia 25 grudnia 2014 r.

Przed wskazaną nowelizacją kodeksu cywilnego w doktrynie nie było jasności, czy w przypadku gdy strony ustalają w umowie, że przedmiot świadczenia zostanie przesłany przez dłużnika wierzycielowi, bez jednoczesnego wyraźnego określenia miejsca spełnienia świadczenia, reguła odbiorczego charakteru długu niepieniężnego zawsze znajdzie zastosowanie. Wątpliwości dotyczyły w szczególności tzw. sprzedaży wysyłkowej (z katalogu), tj. umowy zawieranej na podstawie oferty, jaką kupujący przekazuje sprzedawcy w oparciu o katalog, który sprzedawca wcześniej udostępnia potencjalnym kupującym, i konsumenciej sprzedaży zawieranej na odległość⁶. Wskazywano bowiem – w związku z art.

2 Zob. J. Dąbrowa, [w:] Z. Radwański (red.), System Prawa Cywilnego, t. III, cz. 1, Wrocław 1981, s. 738-739 odnośnie do odróżnienia miejsca wykonania zobowiązania, stanowiącego miejsce zaspokojenia interesu wierzyciela, oraz miejsca świadczenia, tj. miejsca, w którym dłużnik dopełnił wszystkiego, co z jego strony było niezbędne dla należytego spełnienia świadczenia; zob. też T. Pajor, *Odpowiedzialność dłużnika za niewykonanie zobowiązania*, Warszawa 1982, s. 67.

3 Zob. m.in. W. Czachórski, A. Brzozowski i in., *Zobowiązania. Zarys wykładu*, wyd. 11, Warszawa 2009, s. 314; W. Popiołek, [w:] K. Pietrzykowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, t. II, wyd. 8, Legalis/el. 2015, komentarz od art. 454, pkt 6; wyrok SA w Krakowie z dnia 9 listopada 2012, I ACa 980/12, www.legalis.pl; por. też F. Zoll, [w:] A. Olejniczak (red.), System Prawa Prywatnego, t. 6, *Prawo zobowiązań – część ogólna*, Warszawa 2014, s. 1069 i n.

4 Zob. J.R. Antoniuk, [w:] B. Kaczmarek-Templin, P. Stec, D. Szostek (red.), Ustawa o prawach konsumenta. Kodeks cywilny (wyciąg). Komentarz, Warszawa 2014, s. 295; z tego też powodu bardziej właściwe byłoby dodanie do art. 454 k.c. paragrafu trzeciego; zob. P. Katner, [w:] M. Namysłowska, D. Lubasz (red.), Ustawa o prawach konsumenta. Komentarz, Warszawa 2015, s. 381.

5 Dz. U. 2014, poz. 827, dalej „u.p.k.”.

6 Odnośnie do zakresu pojęć umowy sprzedaży wysyłkowej oraz umowy sprzedaży zawieranej

544 § 1 k.c. - że m.in. prokonsumencka wykładnia przepisów wymaga, by dopiero faktyczne udostępnienie rzeczy przesyłanej konsumentowi mogło być uznane za jej wydanie⁷ lub też – jak się wydaje trafniej – że właściwość zobowiązania sprzedawcy do wydania rzeczy sprzedanej, zwłaszcza gdy może to nastąpić jedynie poprzez jej przesłanie na adres wskazany przez kupującego, przemawia w myśl art. 454 § 1 k.c. za przyjęciem adresu doręczenia jako miejsca spełnienia świadczenia⁸. Poparcie dla takich zapatrywań można by także znaleźć w orzecznictwie TSUE⁹. Niemniej jednak prezentowanie wskazanych poglądów w sporze wiązałoby się ze znacznym ryzykiem ze względu na również odmienne stanowiska wyrażane w piśmiennictwie¹⁰ oraz brak utrwalonej linii w orzecznictwie sądów polskich. Pośrednio potwierdza to także treść uzasadnienia projektu ustawy wprowadzającej art. 454¹ do kodeksu cywilnego¹¹.

Artykuł 454¹ k.c. jednoznacznie rozstrzyga przywołane wyżej wątpliwości odnośnie do miejsca spełnienia świadczenia w przypadku obrotu konsumenckiego, a zatem w sytuacji, gdy osoba fizyczna dokonuje z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową¹². Jego wprowadzenie do kodeksu cywilnego jest związane z tre-

---

na odległość zob. W. J. Katner, [w:] J. Rajski (red.), System prawa prywatnego. Tom 7. Zobowiązania – część szczegółowa, Warszawa 2011, s. 27-28; umowa zawarta na odległość jest obecnie zdefiniowana w art. 2 pkt 1 u.p.k.

7 Tak M. Olczyk, *Sprzedaż konsumencka*, Warszawa 2006, s. 103–104, która wskazała, że klauzule zawierane w umowach na odległość, w których chwila wydania została ustalona na moment wydania rzeczy przewoźnikowi bez uprzedniej możliwości zbadania rzeczy i zapoznania się z jej właściwościami przez konsumenta powinny zostać uznane za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c., a jeśli były negocjowane – za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego (art. 58§2 k.c.); zob. też M. Pecyna, *Ustawa o sprzedaży konsumenckiej. Komentarz*, wyd. 2, Warszawa 2007, s. 112.

8 Zob. M. Podleś, *Zagadnienie przejścia ryzyka przypadkowej utraty lub uszkodzenia towaru konsumpcyjnego przy sprzedaży towarów za pośrednictwem Internetu*, „Kwartalnik Naukowy Prawo Mediów Elektronicznych” 2011, nr 4, s. 11–13; J. Myszowski, *Odpowiedzialność przedsiębiorcy prowadzącego sprzedaż wysyłkową za zagubienie przesyłki*, „Monitor Prawniczy” 2011, nr 8, s. 454–455.

9 Por. w tej mierze także wyrok TSUE z dnia 25 lutego 2010 r. w sprawie *Car Trim GmbH przeciwko Key Safety Systems Srl*, C-381/08, www.curia.europa.eu, w który wskazano, że „w przypadku sprzedaży na odległość miejsce, do którego rzeczy te zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone, należy określić na podstawie przepisów tej umowy. Jeśli nie jest możliwe określenie miejsca dostarczania na tej podstawie bez odnoszenia się do prawa materialnego mającego zastosowanie do umowy, miejscem tym jest miejsce faktycznego wydania rzeczy, w ramach którego kupujący uzyskuje lub powinien uzyskać uprawnienie do rzeczywistego rozporządzania rzeczami w ostatecznym miejscu przeznaczenia transakcji sprzedaży”.

10 Zob. J. Pisuliński, [w:] J. Rajski (red.), System prawa prywatnego. Tom 7. Zobowiązania – część szczegółowa, Warszawa 2011, s. 203–204, który przyjmuje, że w takim przypadku miejscem spełnienia świadczenia jest siedziba (miejsce zamieszkania sprzedawcy w chwili zawarcia umowy). Zob. też J. Jezioro, [w:] J. Jezioro (red.), *Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 141.

11 Por. uzasadnienie rządowego projektu ustawy o prawach konsumenta, druk nr 2076, s. 8.

12 Odnośnie do pojęcia konsumenta zdefiniowanego w art. 22¹ k.c. zob. M. Namysłowska, [w:] M. Namysłowska, D. Lubasz (red.), *Ustawa o prawach konsumenta. Komentarz*, Warszawa 2015,

ścią art. 20 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniającej dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady. Przepis ten przewiduje, że „w przypadku umów, zgodnie z którymi przedsiębiorca wysyła towary konsumentowi, ryzyko utraty lub uszkodzenia towarów przechodzi na konsumenta w chwili wejścia przez konsumenta lub osobę trzecią wskazaną przez konsumenta, inną niż przewoźnik, w fizyczne posiadanie towarów. Jednakże ryzyko przechodzi na konsumenta z chwilą dostarczenia towarów przewoźnikowi, jeżeli konsument zlecił temu przewoźnikowi ich transport, a przedsiębiorca nie oferował takiej możliwości, bez uszczerbku dla praw konsumenta wobec przewoźnika.”¹³ Implementując do krajowego porządku prawnego przepis dyrektywy mający chronić konsumenta przed niebezpieczeństwem poniesienia szkody w czasie transportu rzeczy przesyłanej, polski ustawodawca rozbił jednak wynikającą z niego treść normatywną pomiędzy art. 548 § 3 k.c., dotyczący momentu przejścia niebezpieczeństwa przypadkowej utraty lub uszkodzenia rzeczy przesyłanej w przypadku umowy sprzedaży konsumenciej, oraz art. 454¹ k.c.¹⁴, mający charakter znacznie bardziej ogólny. Wprowadzenie do kodeksu cywilnego tego ostatniego przepisu powoduje przy tym istotne konsekwencje wykraczające poza treść art. 20 dyrektywy 2011/83/UE.¹⁵

Zgodnie z art. 454¹ k.c., jeżeli przedsiębiorca jest obowiązany przesłać rzecz konsumentowi do oznaczonego miejsca, miejsce to uważa się za miejsce spełnienia świadczenia. Zastrzeżenie przeciwne jest nieważne. Przepis ma zatem charakter *ius cogens*, stanowiąc ograniczenie zasady swobody umów z art. 353¹ k.c., zaś strony nie mają możliwości wyłączenia, zmiany lub ograniczenia jego stosowania w drodze odmiennego unormowania tej kwestii w umowie¹⁶. Stąd też nawet w razie wyraźnego zastrzeżenia umownego, że miejsce spełnienia świadczenia znajduje się w siedzibie dłużnika, zastosowanie znajdzie dyspozycja art. 454¹ k.c., jeśli tylko przedsiębiorca będzie zobowiązany przesłać rzecz konsumentowi¹⁷.

W odróżnieniu od art. 548 § 3 k.c., który dotyczy tylko umowy sprzedaży, art. 454¹ k.c. ze względu na położenie wśród przepisów części ogólnej prawa zobowiązań w dziale dotyczącym wykonania zobowiązań znajduje zastosowanie

s. 368 i n.

13 Zob. też Wytoczne Komisji Europejskie, DG ds. Sprawiedliwości dotyczące dyrektywy 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniającej dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, ec.europa.eu/justice/consumer-marketing/files/crd_guidance_pl.pdf, pkt 8, s. 66-67.

14 Por. uzasadnienie rządowego projektu ustawy o prawach konsumenta, druk nr 2076 z dnia 17 stycznia 2014 r., s. 8, www.sejm.gov.pl.

15 Zob. P. Katner, [w:] Ustawa..., dz. cyt., s. 381-385.

16 Zob. J. Nowacki, Z. Tobor, *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 2012, s. 26-28.

17 Zob. K. Zagrobelny, [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Legalis/el. 2014, komentarz do art. 454¹ k.c., pkt 2.

do wszystkich typów umów, jeżeli tylko ze stosunku zobowiązaniowego wynika obowiązek przedsiębiorcy do przesłania rzeczy konsumentowi. Nieistotne jest źródło zobowiązania. Może być nim zarówno umowa sprzedaży wysyłkowej, jak i np. umowa o dzieło, najmu, zamiany, w której przedsiębiorca dokonujący sprzedaży (przyjmujący zamówienie, wynajmujący) zobowiązał się przesłać rzecz sprzedaną (dzieło, przedmiot najmu) na wskazany przez konsumenta adres. Źródło zobowiązania przedsiębiorcy do przesłania rzeczy konsumentowi może mieć także charakter pozaumowny, choć będzie raczej wyjątkowe¹⁸.

Z treści art. 454¹ k.c. wynika, że wskazuje on w sposób bezwzględny miejsce spełnienia świadczenia przedsiębiorcy polegającego na przesłaniu rzeczy konsumentowi, a zatem określa powinno miejsce wykonania przez przedsiębiorcę obowiązku wydania konsumentowi rzeczy przesyłanej¹⁹. Z wydaniem łączy się przy tym przejście na konsumenta ryzyka przypadkowej utraty lub uszkodzenia rzeczy przesyłanej, wobec czego w przypadku objętym dyspozycją art. 454¹ k.c. strony nie mogą przyjąć innego momentu przejścia tego ryzyka²⁰. Wyjątek od powyższego przewiduje jedynie art. 548 § 3 zd. 2 k.c. – jako *lex specialis* – w sytuacji, gdy przy umowie sprzedaży sprzedawca nie miał wpływu na wybór przewoźnika przez kupującego. Wówczas, jeśli strony nie umówią się inaczej na korzyść kupującego-konsumenta, za wydanie i moment przejścia na niego niebezpieczeństwa przypadkowej utraty lub uszkodzenia rzeczy uważa się jej powierzenie przez sprzedawcę takiemu przewoźnikowi²¹. W konsekwencji w takim przypadku nastąpi rozejście się miejsca spełnienia świadczenia z miejscem wydania rzeczy. Artykuł 454¹ k.c. nie określa natomiast wprost miejsca spełnienia innych świadczeń wynikających z wiążącego przedsiębiorcę z konsumentem stosunku obligacyjnego, np. miejsca zapłaty ceny za sprzedaną konsumentowi rzecz. Warto jednak zauważyć, że w doktrynie pojawił się pogląd, zgodnie z którym w przypadku umów wzajemnych – zgodnie z ogólną zasadą z art. 488 § 1 k.c. – wynikające z nich świadczenia powinny być spełniane w tym samym miejscu, wobec czego oznaczone miejsce, do którego przedsiębiorca powinien przesłać rzecz, jest jednocześnie miejscem spełnienia świadczenia przez konsumenta, chyba że strony umówiły się inaczej²². Przyjęcie takiego stanowiska miałoby szczególne znaczenie dla konsumentów w przypadku świadczeń pieniężnych należnych przedsiębiorcy (np. z tytułu zapłaty ceny), wyłączając wynikającą z art.

18 Zob. W. Popiołek, [w:] Kodeks..., dz. cyt., komentarz do art. 454¹ k.c., pkt 8; por. jednak K. Zagrobelny, [w:] Kodeks..., dz. cyt., komentarz do art. 454¹ k.c., pkt 1 i 6.

19 Warto jednak zauważyć, że ustawodawca przewiduje sytuacje, w których miejsce przesłania nie stanowi jednocześnie miejsca wydania i miejsca spełnienia świadczenia; zob. art. 544 k.c.

20 Zob. W. Popiołek, [w:] Kodeks..., dz. cyt., komentarz do art. 454¹ k.c., pkt 5; ze względu na bezwzględny charakter art. 454¹ k.c. wyłącza dyspozytywny charakter art. 548 § 1 k.c.

21 Przepis ten znajduje także zastosowania w odniesieniu do umowy o dzieło (art. 636¹ k.c.); zob. P. Katner, [w:] Ustawa..., dz. cyt., s. 596 i nast.

22 W. Popiołek, [w:] Kodeks..., dz. cyt., komentarz do art. 454¹ k.c., pkt 9.; por. F. Zoll, [w:] System..., dz. cyt., s. 1071-1072.

454 k.c. zasadę długu pieniężnego jako długu oddawczego. Znaczenie to byłoby jednak w istotny sposób niwelowane w związku z nadal aktualną linią orzecznictwa polskich sądów dotyczącą miejsca spełnienia świadczenia pieniężnego w razie uzgodnienia przez strony zapłaty na określony rachunek bankowy²³.

Rozwiązanie wskazane w art. 454¹ k.c. odnosi się tylko do sytuacji, w której konsumentowi ma zostać przesłana rzecz, a zatem przedmiot materialny (art. 45 k.c.). Ze względu na sposób jej przekazania chodzi tu wyłącznie o rzeczy ruchome. Poza zakresem art. 454¹ k.c. pozostają natomiast pozostałe przedmioty stosunków cywilnoprawnych, m.in. dobra o charakterze intelektualnym dostarczane w inny sposób, niż na nośniku materialnym (np. z wykorzystaniem łącza przewodowego lub bezprzewodowego – pliki muzyczne, tekstowe, książki elektroniczne, programy komputerowe, treści udostępniane online, itp.), a także energia, ciecze i gazy nie występujące w postaci zamkniętej (np. jako woda butelkowana lub bateria)²⁴.

Zobowiązanie przedsiębiorcy ma przy tym dotyczyć przesłania rzeczy ruchomej. Nie będzie zatem znajdować zastosowania w sytuacji, w której strony uzgodniły jej odebranie przez konsumenta w lokalu, w którym przedsiębiorca prowadzi swoją działalność. Ustawodawca nie zdefiniował wprawdzie pojęcia „przesłanie”, niemniej jednak brak jest podstaw by przyjąć, że chciał temu zwrotowi nadać znaczenie odmienne od potocznego. Należy zatem przyjąć, że oznacza ono wysłanie, dostarczenie lub przekazanie rzeczy²⁵. W takim zresztą rozumieniu zostało ono również użyte np. w art. 544 k.c. W art. 454¹ k.c. chodzi zatem o przemieszczenie rzeczy ruchomej z dotychczasowego położenia w inne miejsce, niezależnie od wykorzystywanego sposobu transportu. Nie ma także znaczenia, kto będzie rzecz transportować (przewozić), wobec czego może to być zarówno sam przedsiębiorca, jak i osoba trzecia. Bez znaczenia jest również, czy rzecz ta znajduje się w lokalu, w którym dokonywana jest czynność stanowiąca źródło zobowiązania przedsiębiorcy (w szczególności zawierana jest umowa), jeżeli tylko przedsiębiorca ma ją przesłać do innego miejsca²⁶. Przesłanie powinno przy tym nastąpić do miejsca oznaczonego. Nie jest jednak istotne, gdzie to miejsce się znajduje. Może być to zarówno miejsce zamieszkania wierzyciela (konsumenta), jak i dowolny inny wskazany przez niego adres, a nawet adres podmiotu, z którego pośrednictwa w wydaniu rzeczy korzysta przedsiębiorca (np. punkt odbioru osobistego prowadzony przez innego przedsiębiorcę)²⁷. Samo oznaczenie może

23 Zob. m.in. postanowienie SN z dnia 3 grudnia 1987 r., II CZ 162/87, www.legalis.pl; wyrok SN z dnia 8 listopada 1989 r., III CRN 345/89, *Paestra* 1992, nr 1, s. 88.

24 Zob. J.R. Antoniuk, [w:] *Ustawa...*, dz. cyt., s. 296; W. Popiołek, [w:] *Kodeks...*, dz. cyt., komentarz do art. 454¹ k.c., pkt 7; zob. też art. 17 ust. 1 dyrektywy 2011/83/UE odnośnie do zakresu zastosowania art. 20 dyrektywy.

25 Zob. S. Dubisz (red), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 3, Warszawa 2006, s. 730; zob. też uwagi W. Popiołek, [w:] *Kodeks...*, dz. cyt., komentarz do art. 454¹ k.c., pkt 6.

26 Zob. K. Zagrobelny, [w:] *Kodeks...*, dz. cyt., komentarz do art. 454¹ k.c., pkt 5.

27 Zob. P. Katner, [w:] *Ustawa...*, dz. cyt., s. 383.

natomiast wynikać zarówno wprost z umowy, jak i z właściwości zobowiązania. Powinno być ono wystarczająco ścisłe, by dłużnik (przedsiębiorca) mógł wykonać swoje zobowiązanie.

Przesłanie powinno przy tym nastąpić w sposób, który umożliwi konsumentowi zapoznanie się z rzeczą w miejscu jej odbioru. W przypadku umowy sprzedaży wynika to m.in. z art. 546¹ § 3 k.c., zgodnie z którym sprzedawca jest obowiązany zapewnić w miejscu sprzedaży odpowiednie warunki techniczno-organizacyjne umożliwiające dokonanie wyboru rzeczy sprzedanej i sprawdzenie jej jakości, kompletności oraz funkcjonowania głównych mechanizmów i podstawowych podzespołów²⁸. W pozostałych przypadkach należy natomiast przyjąć, że obowiązek takiego sposobu przesłania wynika z *ratio legis* art. 454¹ k.c. w postaci ochrony konsumenta przed niebezpieczeństwem poniesienia szkody w czasie transportu rzeczy przesyłanej. W przeciwnym razie przedsiębiorca w sposób nienależyty wykona swoje zobowiązanie.

Konsekwencją wskazania przez ustawodawcę w sposób wiążący miejsca przesłania jako miejsca spełnienia świadczenia jest także zmiana rozkładu kosztów ponoszonych przez strony, związanych z dostarczeniem rzeczy na miejsce przeznaczenia. Przed wprowadzeniem do kodeksu art. 454¹ k.c., jeśli strony nie określiły w umowie wyraźnie miejsca spełnienia świadczenia oraz podmiotu zobowiązanego do poniesienia kosztów jej dostarczenia do konsumenta, ponosił je zazwyczaj ten ostatni (zob. art. 547 w zw. z art. 454 k.c.). W obecnym stanie prawnym należy natomiast przyjąć, że to przedsiębiorcę – jako zobowiązanego do dostarczenia rzeczy na oznaczone miejsce w celu należytego wykonania zobowiązania - będą obciążać koszty wydania rzeczy, w tym jej opakowania, przesłania i ubezpieczenia za czas przewodu do miejsca spełnienia świadczenia. Nie może on przerzucać tych kosztów na konsumenta w zakresie, który nie wynika z indywidualnych życzeń konsumenta, ale ze sposobu organizacji prowadzonej działalności²⁹. W konsekwencji, jeżeli przedsiębiorca daje faktyczną możliwość odbioru osobistego rzeczy, której przesłania chce konsument, to wydatki związane z przesłaniem mogą obciążyć tego ostatniego. Jeżeli jednak przedsiębiorca oferuje jedynie możliwość przesłania rzeczy konsumentowi, obciążenie kosztami może dotyczyć wyłącznie kwoty przekraczającej standardowy koszt przesyłki. W każdym też przypadku, aby przenieść obowiązek ponoszenia kosztów na konsumenta, konieczne będzie – oprócz samego wskazania ich wysokości, np. na stronie internetowej lub w katalogu – jednoznaczne umówienie się w tej mierze z konsumentem (dla uchylecia działania art. 547 § 1 k.c. oraz z uwagi na art. 10,

28 Przepis ten - zgodnie z art. 636¹ k.c. – znajduje także zastosowanie przy umowie o dzieło. Nie bez znaczenia jest także umożliwienie kupującemu wykonanie obowiązku z art. 545 § 2 k.c. związanego ze zbadaniem przesyłki i w razie stwierdzenia ubytku lub uszkodzenia rzeczy dokonanie czynności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności przewoźnika; szerzej zob. P. Katner, [w:] Ustawa..., dz. cyt., s. 599-600.

29 Por. W. Popiołek, [w:] Kodeks..., dz. cyt., komentarz do art. 454¹ k.c., pkt 5.

art. 25 i art. 17 ust. 2 u.p.k.) i poinformowanie konsumenta w sposób jasny i zrozumiały o ich wysokości i obowiązku ich poniesienia (art. 8 pkt 3, art. 12 ust. 1 pkt 5, 17 ust. 1 i art. 23 u.p.k.)³⁰.

Na zakończenie rozważań warto zauważyć, że wynikające z art. 454¹ k.c. miejsce spełnienia świadczenia będzie mieć znaczenie dla określenia sądu właściwego miejscowo w przypadku sporu między stronami. Zgodnie bowiem z art. 34 zd. 1 k.p.c. powództwo o zawarcie umowy, ustalenie jej treści, o zmianę umowy oraz o ustalenie istnienia umowy, o jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie, a także o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy można wytoczyć przed sąd miejsca jej wykonania. W orzecznictwie można natomiast przyjąć za utrwalony pogląd, zgodnie z którym wskazany w art. 34 k.p.c. łącznik należy określać według przepisów prawa materialnego, tj. – w związku z nowelizacją kodeksu cywilnego – art. 454 oraz 454¹ k.c.³¹. W konsekwencji, dla roszczeń konsumenta dotyczących wydania rzeczy, która miała zostać przesłana, właściwy przemienne będzie sąd miejsca przesłania. W świetle poczynionych wyżej uwag sąd ten może także okazać się właściwy dla innych roszczeń wynikających z umowy wzajemnej przewidującej obowiązek przesłania rzeczy ruchomej konsumentowi.

Bibliografia

- Antoniuk J.R., [w:] Kaczmarek-Templin B., Stec P., Szostek D. (red.), Ustawa o prawach konsumenta. Kodeks cywilny (wyciąg). Komentarz, Warszawa 2014.
- Czachórski W., Brzozowski A. i in., *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 2009.
- Dąbrowa J., [w:] Radwański Z. (red.), System Prawa Cywilnego, t. III, cz. 1, Wrocław 1981.
- Dubisz S. (red), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 3, Warszawa 2006.
- Katner P., [w:] Namysłowska M., Lubasz D. (red.), Ustawa o prawach konsumenta. Komentarz, Warszawa 2015.
- Katner W. J., [w:] Rąjski J. (red.), System prawa prywatnego. Tom 7. Zobowiązania – część szczegółowa, Warszawa 2011.
- Myszkowski J., *Odpowiedzialność przedsiębiorcy prowadzącego sprzedaż*

30 Por. P. Katner, [w:] Ustawa..., dz. cyt., s. 384.

31 Por. w poprzednim stanie prawnym postanowienie SN z dnia 8 lipca 1981 r., II CZ 87/81, LEX nr 1228043; postanowienie SA w Katowicach z dnia 17 czerwca 1992 r., I ACz 268/92, „OSA” 1993, z. 1, poz. 3; postanowienie SA w Poznaniu z dnia 8 lipca 2013 r., I ACz 1075/13, LEX nr 1342351; zob. także J. Rodziewicz, [w:] A. Marciniak, K. Piasecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz, Legalis/el. 2014, komentarz do art. 34 k.p.c., pkt 1; A. Zieliński, [w:] A. Zieliński (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Legalis/el. 2014, komentarz do art. 34 k.p.c., pkt 8.

- wysyłkową za zagubienie przesyłki, „Monitor Prawniczy” 2011, nr 8.
- Namysłowska M., [w:] Namysłowska M., Lubasz D. (red.), Ustawa o prawach konsumenta. Komentarz, Warszawa 2015.
  - Nowacki J., Tobor Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 2012.
  - Olczyk M., *Sprzedaż konsumencka*, Warszawa 2006.
  - Pajor T., *Odpowiedzialność dłużnika za niewykonanie zobowiązania*, Warszawa 1982.
  - Pecyna M., *Ustawa o sprzedaży konsumenckiej. Komentarz*, Warszawa 2007.
  - Podleś M., *Zagadnienie przejścia ryzyka przypadkowej utraty lub uszkodzenia towaru konsumpcyjnego przy sprzedaży towarów za pośrednictwem Internetu*, „Kwartalnik Naukowy Prawo Mediów Elektronicznych” 2011, nr 4.
  - Popiołek W., [w:] Pietrzykowski P. (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, t. II, Legalis/el. 2015.
  - Rodziewicz J., [w:] Marciniak A., Piasecki K. (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz, Legalis/el. 2014.
  - Zagrobelny K., [w:] Gniewek E., Machnikowski P. (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Legalis/el. 2014
  - Zieliński A., [w:] Zieliński A. (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Legalis/el. 2014.
  - Zoll F., [w:] Olejniczak A. (red.), System Prawa Prywatnego, t. 6, Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2014.